

Een gewone jongen.

Pieter ter Beek, de broer van mijn moeder, was een gewone jongen. Maar ook een leuke, mooie jongen. De meisjes mochten hem. Hij maakte er op school een potje van. Een rapport vol onvoldoendes. Liever was hij buiten. Zwemmen, zeilen en schaatsen. Kende alle plekken in het bos rond Bilthoven, waar hij woonde. Zo'n broer op wie je trots kunt zijn. Die dan weliswaar, zogenaamd, niet kan leren, maar het later vast wel gaat maken. Hij was de lievelingsbroer van mijn moeder, haar grote broer, ze was vijf jaar jonger. Op vakantie, op Vlieland, had ze hem helemaal voor zichzelf. Dan gingen ze het strand over. Naar de eendenkooi. Ijs eten in het dorp. Luieren in de ligstoel in de tuin van het pension. Pieter en zij waren thuis vaak op zichzelf aangewezen. Hun ouders, mijn opa en oma, waren in hun vrije tijd bijna steeds in een opvangcentrum voor vluchtelingen. Het Broederschapshuis in Bilthoven. Daar zaten mensen die op het nippertje hun land waren ontvlucht. Dienstweigeraars, Jehovagetuigen, communisten, socialisten en joden. Pieter en mijn moeder hoorden hun verhalen. Hoe het is gevangen te zitten, hoe het is mee te maken hoe je thuis wordt overvallen en vernederd en je spullen worden geroofd. Als je moet vrezen voor je leven.

Toen in mei 1940 de nazi's kwamen wist Pieter wat er dreigde. Mijn moeder vertelde altijd, met die warmte en dat verdriet, dat dan in haar stem klonk als ze het over haar broer had: 'ach, in het begin, deed ie het kruimelwerk...suiker in de benzinetank van Duitse vrachtwagens gooien...'

Later werd dat het grote werk. Met zijn vrienden, de jongens Huffener. Geallieerde piloten helpen naar bevrijd gebied te komen. Bij droppingen wapens in ontvangst nemen en er andere verzetsmensen mee leren schieten.

Dat deden ze in diezelfde bossen -heel kort om niet ontdekt te worden- bij Bilthoven. Adressen zoeken voor mensen op wie jacht werd gemaakt.

Overvallen plegen om aan voedselbonnen te komen en persoonsbewijzen.

Voor onderduikers. Meest joodse onderduikers.

En altijd weten dat je gepakt kunnen worden. Pieter heeft geweten welke risico's hij liep. En geweten wie hij tegenover zich had. Leden van de

Sicherheidsdienst. De Landwacht. Ik noem ze maar gewoon bij naam. Het waren, bijna zonder uitzondering, regelrechte levensgevaarlijke schoften.

In november 1944, hij zat op verschillende adressen omdat hij werd gezocht, is hij gepakt. Na een mislukte aanslag op een spoorlijn. In de ochtend is hij nog één keer thuis geweest, in Het Boschhuis. Mijn hart brak toen ik, zelf moeder, in de archieven ontdekte dat zijn moeder toen net even de deur uit was. Mijn oma Jane heeft haar jongste zoon nooit meer teruggezien.

Hij is hier vermoord. Met vijf andere mannen. Van wie net zoals van Pieter veel is gehouden. Het is een troost te weten dat Pieter in de gevangenis in Utrecht een goede, trouwe, dappere bekende nog heeft gesproken, zelfs nog grappen mee heeft gemaakt: de grote verzetsvrouw Zus Boerma. En dat hij hier is gestorven met iemand die hem tot steun is geweest, ds. Ader, die met zijn wezen en woorden in dat laatste uur de vertrouwde troostende omgeving van thuis zo dichtbij bracht.

Pieter die niet wilde leren, en dan is het monument uitgerekend door een school geadopteerd. En wat voor school. Mijn moeder, ze leeft niet meer, maar als ze hier zou hebben gestaan zou ze jullie stuk voor stuk zijn af gegaan. Om te bedanken. (En ik zou hebben gedacht, zoals dochters dat doen, mama, doe niet zo gek) Ze zou jullie hebben bedankt, en jullie docenten. Ze zou jullie op het hart hebben gedrukt: 'maak straks allemaal gebruik van jullie stemrecht', 'wees

op je hoede als er aan jullie recht op vrije meningsuiting wordt gemorreld',
'discrimineer niet', 'help wie geholpen moet worden.'

Ik voeg daaraan tenslotte toe de woorden op dat kinderbriefje dat ik vond in het archief van mijn opa. Dat archief dat gelukkig bleef gespaard toen de bezetter 75 jaar geleden het huis van opa en oma leegroofden. Het is een briefje dat Pieter vanaf Vlieland schrijft aan zijn vader, omdat opa eerder terug moest vanwege zijn werk.

Ik heb het opgenomen in Het Boschhuis, de kroniek over mijn familie. Ik beschrijf hoe mijn opa na de oorlog diep in de rouw regelmatig de dierbaarste documenten uit zijn archief leest, de kinderbriefjes van Pieter:

'Hij zag het kind zitten aan de kale tafel in de vakantiewoning. Het hoofdje met het donkere sluike haar, de bruinverbrande armen op de tafel. De jongen had een hekel aan schrijven. Kon moeilijk stilzitten. Op Vlieland hadden ze hun spullen nog niet uitgepakt, of hij was al onderweg naar de zee, groef kuilen aan de vloedlijn. Of lag in de zon, in een duinpan.

Met dat briefje voor zich op het bureaublad zag Juul zijn jongen voor zich, ingespannen schrijvend:

*'Lieve vader,
Bent u al aan wal
Dag vader
Een kus van
Pieter'*